

Бардакова Лілія В'ячеславівна
аспірантка кафедри
адміністративного права
Національного університету
«Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого»

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРИМУСУ У СФЕРІ ОБІГУ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ

Заходи адміністративного примусу, які застосовуються у сфері обігу лікарських препаратів є одним із нагальних питань, які розглядає адміністративне право в контексті особливостей фармацевтичних відносин.

Дотримуючись точки зору, що юридична відповідальність – це застосування заходів державного примусу до особи, яка вчинила правопорушення, слід зауважити, що цей підхід властивий і для адміністративного права стосовно контролю за обігом лікарських засобів.

Адміністративна відповідальність є різновидом юридичної відповідальності, яка настає за правопорушення, передбачені Кодексом України про адміністративні правопорушення .

Так, відповідно до статті 9 КпАП адміністративним правопорушенням (проступком) визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність.

Адміністративна відповідальність за правопорушення, передбачені цим Кодексом, настає, якщо ці порушення за своїм характером не тягнуть за собою, відповідно до закону, кримінальної відповідальності [1, п.5].

Але як свідчить практика, переважна більшість фармацевтичних працівників та навіть керівників закладів охорони здоров'я мають поверхневе уявлення про юридичну відповідальність, яка встановлена чинним законодавством за правопорушення у сфері обігу лікарських засобів. Саме тому, знання про застосування заходів адміністративно примусу з одного боку, дисциплінує фармацевтичних працівників, а з іншого - зменшує ймовірність безпідставного притягнення їх до відповідальності.

Водночас, потрібно звернути увагу на положення Кодексу України про адміністративні правопорушення від 7.12.1984 р. (далі – КпАП України), який поділяє фізичних осіб – суб'єктів адміністративної відповідальності на три групи, а саме: фізичні особи, які працюють за наймом, фізичні особи - підприємці та фізичні особи, які здійснюють підприємницьку діяльність без державної реєстрації [2, с.176].

Стосовно притягнення юридичних осіб до адміністративної відповідальності, то КпАП України не містить відповідних положень, але норми інших законів України передбачають притягнення юридичних осіб до

адміністративної відповідальності. Судова практика також визнає юридичних осіб суб'єктами адміністративної відповідальності за порушення у сфері ліцензування торговельної діяльності з медичної практики.

Більшість учених вважають юридичних осіб суб'єктами адміністративної відповідальності [3, с. 83; 4, с. 26]. Я. Парцій вказує, що до адміністративної відповідальності можуть притягуватися фізичні особи – підприємці, юридичні особи та їх працівники [5, с. 46]. Д. Лук'янець, розглядаючи проблеми адміністративної відповідальності юридичних осіб, вважає, що юридична особа є деліктоздатною і поряд з цивільно-правовою відповідальністю може нести й адміністративну відповідальність [6, с. 55]. І.П. Голосніченко наголошує, що в проекті КпАП України передбачені зупинення дії ліцензії на певний вид господарської діяльності, анулювання ліцензії на певний вид господарської діяльності, скасування державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності, що відповідно може застосовуватись як до фізичних осіб – підприємців, так і юридичних осіб [7, с. 23]. При цьому слід погодитися з позицією Д. Лилака, який зазначає, що неможливо за ту саму дію (наприклад, щодо відповідальності за здійснення торговельної діяльності без ліцензії) фізичних осіб притягувати до адміністративної відповідальності, а юридичну особу - до іншої [8, с. 25]. О.Т. Зима, розглядаючи проблеми адміністративної відповідальності юридичних осіб, пропонує щодо юридичних осіб застосовувати такі стягнення: попередження, штраф, конфіскацію предметів, що безпосередньо пов'язані зі скоєнням проступку, анулювання дозволу чи ліцензії, зупинення певного виду діяльності, припинення юридичної особи [9, с. 15]. Проте в даній пропозиції, насамперед, слід звернути увагу на сам факт можливості притягнення юридичних осіб до адміністративної відповідальності.

Розглядаючи положення щодо адміністративної відповідальності у сфері ліцензування торговельної діяльності в сфері медичної практики, слід звернути увагу на заходи адміністративного примусу. Зокрема слід відрізнити заходи адміністративного примусу, які не мають наслідком притягнення особи до адміністративної відповідальності та власне адміністративні стягнення, які є різновидом адміністративної відповідальності.

В юридичній науці адміністративно-правовий примус слід розглядати як владне, здійснюване в односторонньому порядку і у передбачених правовими нормами випадках застосування від імені держави до суб'єктів правопорушень, по-перше, заходів попередження правопорушень, по-друге, запобіжних заходів щодо правопорушень, по-третє, заходів відповідальності за порушення нормативних положень [10, с. 193-194]. Вчені зазначають, що такий поділ найбільш чітко відображає правоохоронне призначення адміністративного примусу [11, с. 415]. При цьому державний примус має певні особливості, а саме: його застосування здійснюється за допомогою спеціально уповноважених державою органів та на підставі правових норм, у регламентованих формах та з дотриманням спеціальних процедур [12, с. 11]. Тому слід відрізнити заходи адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері ліцензування торговельної діяльності, що спричиняють для порушника негативні наслідки у вигляді анулювання ліцензії або стягнення штрафу, від інших різновидів правових санкцій, які не є за своєю природою заходами відповідальності [139,

с. 11]. З цих трьох складових, наприклад, розпорядження про усунення порушень ліцензійних умов, на наш погляд, слід віднести до запобіжних заходів щодо правопорушень у сфері ліцензування торговельної діяльності [13, с. 33].

На сьогоднішньому етапі розвитку українського суспільства і медико-правової науки на перший план відносно відповідальності медичних працівників за професійні правопорушення виходить цивільно-правова відповідальність.[1]

Отже, аналізуючи законодавство, практику його застосування та позиції науковців, слід зробити висновок, що юридичні особи є суб'єктами адміністративних відносин, якщо їх поведінка регламентується нормами адміністративного права і, таким чином, за їх порушення вони можуть нести адміністративну відповідальність.

Список використаної літератури

1. Департамент конституційного, адміністративного та соціального законодавства Управління та соціального, трудового та гуманітарного законодавства 20.06.2011
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7.12.1984р. // К.: Істина, 2004. – 176 с.
3. Дяченко О. Визначення суб'єкта адміністративного правопорушення та його загальних ознак: окремі проблеми // Право України. – 2001. - № 8. - С. 83-86.
4. Максимов И.В. Система административных наказаний: понятие и признаки // Государство и право. – 2005. - № 4. - С. 18-26.
5. Парций Я. Комментарий Федерального Закона “О защите прав юридических лиц и индивидуальных предпринимателей при проведении государственного контроля (надзора)” // Хозяйство и право. – 2002. - № 5. – С. 40-49.
6. Лук'янець Д. Юридичні особи як суб'єкти адміністративної відповідальності // Підприємництво, господарство і право. - 2000. - № 4. – С. 52-56.
7. Голосніченко І.П. Проблеми кодифікації норм, що встановлюють адміністративну відповідальність // Право України. – 2002. - № 10. - С. 20-24
8. Лилак Д. Адміністративна і цивільно-правова відповідальність юридичних осіб у сфері економічних відносин (колізії теорії і проблеми практики) // Право України. – 2000. - № 1. - С. 24-31.
9. Зима О. Т. Адміністративна відповідальність юридичних осіб: Автореф. дис... канд. юрид. наук (12.00.07) / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. — Х., 2001. — 19 с.
10. Колпаков В.К. Адміністративне право України: Підручник. – 3-є вид., стер. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 752 с.
11. Адміністративне право України. Академічний курс: Підруч.: У двох томах: Том 1. Загальна частина / Ред. колегія: В.Б. Авер'янов (голова). – К.: Видавництво “Юридична думка”, 2004. – 584 с.
12. Хорошак Н.В. Адміністративні стягнення за законодавством України: Монографія. – К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2004. – 172 с.